

## Філософія Української Формули миру

### 1. Радіаційна та ядерна безпека<sup>1</sup>

Будь-яке використання ядерної енергії, установок, пристроїв та об'єктів має бути безпечним, належно регульованим, контрольованим та безпечним для навколишнього середовища. Аварії на ядерних об'єктах мають потенціал транскордонного впливу. Війна проти України поставила радіаційну та ядерну безпеку у світі під велику загрозу. Бомбардування та обстріли української ядерної інфраструктури можуть мати серйозні гуманітарні наслідки.

Українські атомні електростанції та установки повинні безпечно працювати під повним суверенним контролем України. Російські війська мають бути виведені з території Запорізької АЕС, а її територія має бути повністю демілітаризована.

Будь-які форми ядерного шантажу мають бути припинені. Росія повинна утримуватися від усіх форм ядерних погроз, чітко взяти на себе зобов'язання не застосовувати ядерну зброю і не ставити під загрозу безпеку ядерних об'єктів.

МАГАТЕ має відігравати провідну роль у підтримці ядерної безпеки та впровадженні гарантій на цивільних ядерних об'єктах.

### 2. Продовольча безпека<sup>2</sup>

Війна проти України негативно впливає на продовольчу безпеку в усьому світі. Україна є одним з найважливіших світових ринків експорту зерна та сільськогосподарської продукції. Мільйони людей стикаються з голодом або безпосереднім ризиком голоду, або відчувають гостру продовольчу небезпеку в декількох регіонах світу через війну.

Питання продовольчої безпеки має бути позбавлене збройної складової (de-weaponized). Будь-які дії, що негативно впливають на виробництво і постачання продовольства, створюють глобальні ризики.

---

<sup>1</sup> Преамбула Резолюції ГА ООН A/RES/ES-11/2

<sup>2</sup> Преамбула Резолюції ГА ООН A/RES/ES-11/2

Необхідно забезпечити вільне, повне та безпечне судноплавство в Чорному та Азовському морях, відновити суверенний контроль України над українськими портами, створити нові порти та розширити асортимент українських товарів, що транспортуються морем.

Чорноморська зернова ініціатива, а також гуманітарна ініціатива України "Grain from Ukraine" мають і надалі успішно, безперервно і безпечно реалізовуватися, розширені на нові порти та продовжуватися без обмежень у часі. Ініціатива " EU Solidarity Lanes " має і надалі реалізовуватися для експорту українських сільськогосподарських товарів та імпорту товарів, яких потребує Україна.

### **3. Енергетична безпека<sup>3</sup>**

Енергетичні об'єкти входять до складу критичної інфраструктури будь-якої країни. Шляхом навмисного руйнування енергетичної інфраструктури, зокрема електростанцій, високовольтного обладнання, генераторів, трансформаторних підстанцій тощо здійснюється постійний енергетичний терор проти України. Атаки на енергетичні об'єкти, особливо в зимовий період, та використання холоду як зброї перетворилися на регіональну та міжнародну загрозу, що негативно впливає на світову цінову кон'юнктуру основних енергоносіїв та електроенергії в цілому.

Руйнування критичної цивільної інфраструктури є неприпустимим. Українська енергетична інфраструктура повинна бути захищена належним чином для безпеки цивільного населення та об'єктів критичної інфраструктури. Варто докладати всіх зусиль, щоб унеможливити напади Росії на об'єкти критичної інфраструктури України, у тому числі із застосуванням крилатих чи балістичних ракет і БПЛА.

Необхідно встановити та забезпечити постійну охорону та міжнародний моніторинг безпеки об'єктів енергетичного сектору України. Українська енергетична інфраструктура має бути відновлена шляхом надання відповідної допомоги (високовольтне обладнання, генератори, трансформаторні підстанції, плавучі електростанції тощо). Необхідно продовжувати реконструкцію (відновлення) енергетичної системи України.

---

<sup>3</sup> Параграф 8 Резолюції ГА ООН A/RES/ES-11/6

#### **4. Звільнення полонених і депортованих осіб<sup>4</sup>**

Зменшення страждань ув'язнених і депортованих осіб є безумовним пріоритетом міжнародного права і має бути в центрі уваги міжнародних установ і національних органів влади. Тисячі українських полонених, у тому числі цивільних осіб, примусово утримуються російськими вищими органами влади на тимчасово окупованих територіях України та в Росії.

Шляхом повного обміну повинні бути звільнені усі українські громадяни, які утримуються в Росії та на тимчасово окупованих територіях України, зокрема в АР Крим: військовополонені, інтерновані, цивільні, примусово переміщені і депортовані особи, включаючи дітей.

При цьому права українських військовополонених і цивільних осіб, які утримуються Росією, повинні забезпечуватись відповідно до положень Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року та Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій 1949 року.

#### **5. Відновлення територіальної цілісності України<sup>5</sup>**

Одним із найважливіших принципів міжнародного права є вирішення міжнародних спорів мирними засобами таким чином, щоб міжнародний мир і безпека, а також справедливість не були під загрозою. Усі країни повинні у своїх міжнародних відносинах утримуватися від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої держави.

Жодне захоплення територій шляхом застосування погроз або використання сили не може бути визнане законним<sup>6</sup>.

Суверенітет, незалежність, єдність і територіальна цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів, що поширюються на її територіальні води, повинні поважатися відповідно до Статуту ООН і принципів міжнародного права. Відданість суверенітету, незалежності, єдності та територіальній цілісності України неодноразово підтверджувалась Генеральною Асамблеєю ООН.

---

<sup>4</sup> Параграф 6 Резолюції ГА ООН A/RES/ES-11/6

<sup>5</sup> Параграф 4 Резолюції ГА ООН A/RES/ES-11/6

<sup>6</sup> Резолюція ГА ООН ES-11/1

Територіальна цілісність та суверенітет України мають бути відновлені щодо всієї її території у межах міжнародно визнаних кордонів, як вони були визначені на момент проголошення незалежності України у 1991 році, що включає всі без виключення тимчасово окуповані Російською Федерацією частини території України.

Як наголошено Генеральною Асамблеєю ООН у резолюції «Територіальна цілісність України» від 27.03.2014 № 68/262, прийнятою у зв'язку з анексією Криму Російською Федерацією, країни повинні утримуватися від дій, спрямованих на частковий або повний підрив національної єдності та територіальної цілісності України, у тому числі від будь-яких спроб змінити кордони України шляхом погрози силою або її застосування чи іншими незаконними засобами.

Генеральною Асамблеєю ООН засуджено анексію територій України, зокрема її Донецької, Запорізької, Луганської та Херсонської областей, шляхом організації незаконних так званих «референдумів» для виправдання такої анексії. Держави, міжнародні організації, структури ООН повинні не визнавати будь-якої зміни статусу регіонів України Російською Федерацією. Подальші спроби незаконної анексії цих регіонів, не мають міжнародно-правової сили та не є підставою для будь-якої зміни статусу цих регіонів України. Про це зазначено у резолюції ГА ООН від 12.10.2022 ES-11/4 «Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту ООН».

Відновлення світового порядку та забезпечення загальної поваги до Статуту ООН можливе лише шляхом відновлення територіальної цілісності держави Україна в її міжнародно визнаних кордонах. Міжнародне співтовариство має забезпечити, щоб Росія поважала та виконувала Статут ООН, зокрема статтю 2. Це є запорукою відновлення поваги до Статуту ООН і виконання його цілей і принципів.

## **6. Виведення російських військ і припинення бойових дій<sup>7</sup>**

Будь-яка загарбницька війна, окупація та спроби анексії становлять найсерйознішу загрозу миру, глобальній безпеці та міжнародному праву. Держави-члени ООН мають невід'ємне право на індивідуальну або колективну самооборону, якщо проти них відбувається збройний напад. Вони також повинні добросовісно виконувати зобов'язання, взяті на себе

---

<sup>7</sup> Параграф 5 Резолюції ГА ООН A/RES/ES-11/6

відповідно до Статуту ООН, зокрема, вжиття ефективних колективних заходів для запобігання та усунення загроз миру.

Міжнародна підтримка відновлення територіальної цілісності та миру в Україні відповідає Статуту ООН і має глобальний вплив як приклад об'єднання зусиль для захисту світового порядку на основі принципу мирного співробітництва.

Суверенітет, незалежність і територіальна цілісність держав-членів ООН можуть бути ефективно захищені лише тоді, коли іноземні війська не розміщені незаконно на їхній території, а відповідні уряди мають повний контроль над своїми міжнародно визнаними кордонами. Неможливо відновити суверенітет і територіальну цілісність України, доки російські війська залишаються на її території.

Російська Федерація повинна негайно, повністю і беззастережно вивести всі свої збройні сили з території України в межах її міжнародно визнаних кордонів і припинити бойові дії.

## **7. Відновлення справедливості<sup>8</sup>**

Відповідальність за найтяжчі міжнародно-правові злочини, вчинені на території України, має бути забезпечена шляхом належного, справедливого та незалежного розслідування й судового переслідування на національному чи міжнародному рівнях. Правосуддя має бути забезпечене для всіх жертв і з метою запобігання майбутнім злочинам.

Російська Федерація має бути притягнута до відповідальності за всі порушення міжнародного права в Україні або проти неї, включаючи агресію, якою порушено Статут Організації Об'єднаних Націй, а також за будь-які порушення міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини. Росія повинна нести правові наслідки всіх своїх міжнародно-протиправних діянь, включаючи відшкодування шкоди, в тому числі будь-якої шкоди, завданої такими діяннями<sup>9</sup>.

Національні та міжнародні зусилля зі збору доказів, у тому числі Міжнародним кримінальним судом, повинні бути продовжені та посилені.

---

<sup>8</sup> Параграф 9 Резолюції ГА ООН A/RES/ES-11/6

<sup>9</sup> UN General Assembly Resolution A/RES/ES-11/5 of 14 November 2022 «Furtherance of remedy and reparation for aggression against Ukraine»

Механізм відшкодування завданих збитків має бути встановлений через багатосторонні міжнародні механізми.

## **8. Екологічна безпека<sup>10</sup>**

Війна проти України завдала масштабної екологічної шкоди, що призвело до безпрецедентного забруднення, руйнування екосистем та фізичного знищення біологічних видів як на території України, так і в масштабах усього регіону та світу. Завдання шкоди навколишньому середовищу заборонено міжнародним кримінальним правом.

Міжнародне співтовариство має підтримувати Україну в таких ключових напрямках забезпечення екологічної безпеки та протидії екологічним наслідкам війни:

- (1) Коротко-, середньо- та довгострокова оцінка шкоди навколишньому середовищу, включаючи вплив на здоров'я людини та збереження біорізноманіття.
- (2) Притягнення до відповідальності за шкоду, завдану навколишньому середовищу. Для досягнення цієї мети необхідно належним чином фіксувати та документувати кожен випадок заподіяння шкоди, надавати відповідну правову оцінку та проводити неупереджене розслідування.
- (3) Відновлення та реконструкція, включаючи перехід до зеленої економіки. Комплексна система екологічного й економічного оздоровлення має включати заходи щодо відновлення навколишнього природного середовища України, зокрема рекультивацію та розмінування земель, відродження знищених лісів і заповідників, створення нових національних парків і природоохоронних зон, очищення річок, озер і морських вод тощо.

## **9. Недопущення ескалації війни та повторення агресії<sup>11</sup>**

Незалежна, суверенна, демократична і сильна Україна та її безпека життєво важливі для стабільності світу. Війна в Україні має далекосяжні наслідки як для регіону, так і для світу. Від безпеки України залежить ядерна,

---

<sup>10</sup> Параграф 10 Резолюції ГА ООН A/RES/ES-11/6

<sup>11</sup> Параграф 7 Резолюції ГА ООН A/RES/ES-11/4

продовольча, екологічна безпека, а також стабільні світові економічні відносини.

Ризик ескалації в Україні та навколо неї зберігатиметься до тих пір, поки її безпека не буде гарантована юридично обов'язковими інструментами міжнародного права, посилена надійними власними оборонними можливостями та інтегрована в нову архітектуру міжнародної безпеки. Тому для запобігання ескалації війни чи повторенню агресії Україні мають бути надані чіткі, позитивні, обов'язкові зобов'язання та гарантії (commitments and arrangements) безпеки.

Зобов'язання щодо безпеки України повинні включати заходи щодо протидії новій агресії проти України, заходи на випадок нової агресії, впровадження санкційних механізмів проти держави-агресора, складові регіональної безпеки (наприклад, щодо безпеки судноплавства в Чорноморському та Азовському морях). Ці зобов'язання, надані країнами-гарантами, мають забезпечити її право на самооборону, як це передбачено одним із ключових принципів Статуту ООН та міжнародного права та відповідати їм.

## **10. Підтвердження закінчення війни**

Досягнення справді всеосяжного, справедливого і міцного миру можливе лише за умови відновлення територіальної цілісності та суверенітету України в її міжнародно визнаних кордонах та міжнародно-правового оформлення припинення війни.

Цей крок передбачає створення чіткої рамки (framework) підтвердження припинення війни, надання зобов'язань та гарантій безпеки, створення умов для післявоєнного врегулювання, узгодження умов фінансування відбудови України, а також розробку механізмів запобігання повторенню агресії проти України та будь-якої іншої держави у майбутньому.

Підтвердження закінчення війни було б чітким сигналом того, що жоден потенційний агресор, незалежно від континенту, розміру, чисельності чи військової сили, не зможе силою нав'язати свою волю іншій державі. Необхідно створити нові механізми, які б ефективно забезпечували дотримання принципів і норм міжнародного права на основі багатосторонності та справедливого представництва.

Завершення війни має бути підтверджено на мирній конференції, яка відбудеться за участю якнайширшого кола держав, які беруть участь у

## ФОРМУЛА МИРУ ПРЕЗИДЕНТА ЗЕЛЕНСЬКОГО

реалізації Формули миру і роблять цим внесок у досягнення всеосяжного, справедливого і міцного миру в Україні.

Комплексний юридично обов'язковий міжнародний договір має бути підписаний сторонами за участю держав-гарантів.